

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від «25» серпня 2016 року
(протокол № 1)

ВВ 05 Методи відбору до спеціальних закладів освіти для дітей з ТПМ
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
(назва освітнього ступеня)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(шифр і назва спеціальності)

**Бердянськ
2019 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: О.В. Ревуцька, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикладної психології та логопедії

БЕРДЯНСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «16» червня 2016 року, протокол №8

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Методи відбору до спеціальних закладів освіти для дітей з ТПМ» складена відповідно до освітньо-професійної програми освітнього ступеня (бакалавр) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Предметом навчальної дисципліни є теорія та практика проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з метою правильного відбору дітей при комплектуванні груп спеціальних логопедичних установ.

Міждисциплінарні зв'язки: психолого-педагогічного (загальна та вікова психологія, нейропсихологія, психологія мовлення, спеціальна психологія, психодіагностика, спеціальна педагогіка, логопедія); медико-біологічного (вікова анатомія і фізіологія людини, невропатологія) циклів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** навчальної дисципліни «Методи відбору до спеціальних закладів освіти для дітей з ТПМ» є озброєння студентів теоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками, необхідними для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з метою правильного відбору дітей при комплектуванні груп спеціальних логопедичних установ.

1.2. Основними **завданнями** дисципліни «Методи відбору до спеціальних закладів освіти для дітей з ТПМ» є: ознайомлення студентів зі спеціальними діагностичними дослідженнями; формування знань та вмінь обстеження дітей з вадами мовлення в рамках комплексного підходу до діагностики недоліків розвитку; навчання використання діагностичних методик; ознайомлення з природничо-науковими і методологічними засадами діагностики, історією її становлення і розвитку, актуальними проблемами і перспективами; навчання основним практичним вмінням та навичкам дослідно-діагностичної роботи.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких **компетентостей**:

ЗК-3. Функціонально-поведінкова компетентність в спеціальній освіті. Здатність реалізовувати громадянські права та обов'язки.

ФК-5. Організаційна. Здатність до застосування знань основних правил організації освітнього, корекційно-реабілітаційного процесів; вміння раціонально організувати корекційно-педагогічну діяльність, контролювати її результативність, удосконалювати систему самоорганізації на основі освітніх технологій.

Та демонструвати такі **результати навчання**:

ПРН-1. Знає сучасні теоретичні основи спеціальної освіти, здатний застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН-2. Володіє знаннями в галузі спеціальної освіти при вирішенні освітньо-виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей дітей.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи розробки системи діагностики в освіті

Тема 1.1. Теоретико-методологічні основи діагностики відхиленого розвитку.

Загальні питання діагностики порушеного розвитку. Завдання діагностики порушень розвитку у дітей. Методологія логопедичного моніторингу (діагностики). Поняття, види і функції логопедичного моніторингу. Принципи, структура, критерії та методи логопедичного моніторингу. Організація, етапи та структура логопедичної діагностичної моделі.

Оцінка мовлення як вищої психічної функції. Теоретичні основи і організаційні форми діагностичного процесу. Методологічні вимоги до засобів психолого-педагогічного дослідження, проведеного з метою діагностики. Особливості дизонтогенетичного розвитку дітей з мовленнєвими розладами. Загальні вимоги до організації і проведення психолого-педагогічного обстеження дитини. Підходи до психолого-педагогічного аналізу і оцінки даних.

Тема 1.2. Комплексний підхід в системі діагностики дітей з порушеннями мовлення.

Медичне обстеження в системі комплексного вивчення дитини з порушеннями мовлення. Педагогічне вивчення дітей з порушеннями мовлення. Соціально-педагогічне вивчення мікросоціальних умов і їх вплив на розвиток дитини. Психологічне вивчення дітей з порушеннями мовлення. Логопедичне обстеження в системі комплексного вивчення дітей з порушеннями мовлення. Типи закладів освіти для дітей з порушеннями мовлення.

Змістовий модуль 2. Теоретико-методичні основи психолого-педагогічної діагностики дітей в інклюзивно-ресурсних центрах

Тема 2.1. Зміст роботи інклюзивно-ресурсних центрів.

Функції, мета і завдання інклюзивно-ресурсних центрів. Організація діяльності та діагностика в умовах інклюзивно-ресурсних центрів. Етичні норми обстеження дитини у інклюзивно-ресурсних центрів. Функції інклюзивно-ресурсних центрів: експертно-діагностична функція; інформаційно-аналітична; організаційна; методична; консультативна; функція супроводу; просвітницька функція. Визначення спеціальних освітніх потреб. Реалізація функцій – напрямів діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Структура прийому дитини на психолого-медико-педагогічну консультацію. Принципи побудови обстеження дитини фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів. Обстеження дитини фахівцями відповідно до загального плану: а) медичне; б) психологічний; в) педагогічне. Структура і зміст висновків фахівців.

Тема 2.2. Методичні рекомендації щодо проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини.

Етапи проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Планування комплексної оцінки. Інформування про проведення оцінки. Підготовка матеріалів для проведення комплексної оцінки. Безпосередня оцінка – проведення комплексної оцінки. Звіт фахівців за сферами оцінювання. Засідання фахівців ІРЦ з комплексної оцінки. Підготовка та затвердження загального Висновку за результатами комплексної оцінки. Інформування батьків та передача їм Висновку. Моніторинг реалізації рекомендацій ІРЦ. Надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг.

Змістовий модуль 3. Методи і прийоми відбору дітей у спеціальні заклади

Тема 3.1. Методи психолого-педагогічної діагностики.

Основні методи психолого-педагогічного вивчення дитини. Спостереження. Вивчення історії розвитку дитини. Психологічний експеримент. Навчаючий експеримент. Експериментально-психологічні методики для обстеження дітей. Додаткові методи психолого-педагогічного вивчення дитини: бесіда, анкетування, тестування, аналіз продуктів діяльності. Методи нейропсихологічної діагностики.

Змістовий модуль 4. Технології обстеження невербальних функцій у дітей

Тема 4.1. Дослідження фізичного розвитку та когнітивної сфери дитини.

Методи вивчення артикуляційної та мімичної моторики: дослідження кінестетичного орального праксиса; кінетичного орального праксиса; динамічної координації артикуляційних рухів; мімичної мускулатури; м'язового тонуса та рухливості губ; м'язового тонуса язика та наявності патологічної симптоматики. Методика дослідження просторових уявлень, зорового гнозису, пам'яті, уваги.

Змістовий модуль 5. Психологічне дослідження дітей

Тема 5.1. Оцінка емоційно-вольової сфери дитини.

Особливості емоційних станів дітей шкільного віку з порушенням розвитку. Методики для визначення емоційного сприймання нової соціальної ситуації

Тема 5.2. Оцінка освітньої діяльності дитини.

Загальна характеристика розвитку молодших школярів. Особливості психолого-педагогічного вивчення молодших школярів. Діагностика психічних процесів: сприймання, уваги, пам'яті, мислення.

Змістовий модуль 6. Стратегія логопедичного обстеження дітей з порушеннями мовлення

Тема 6.1. Діагностика мовленнєвого розвитку дитини.

Дослідження загального рівня мовленнєвого розвитку дитини. Принципи методики дослідження дітей з порушенням звуковимови. Дослідження фонетичного компоненту мовленнєвої системи, фонематичних процесів. Принципи та методи вивчення порушень формування лексичної семантики у дітей. Зміст і методи виявлення порушень лексичної сторони мовлення. Методика виявлення порушень формування морфологічної системи словозміни. Методика виявлення порушень формування синтаксичної системи мови.

Тема 6.2. Дослідження загального рівня мовленнєвого розвитку дитини

Дослідження зв'язного мовлення. Дослідження рівня сформованості узагальнюючої функції мови, як умови необхідного для розвитку абстрактного мовного мислення. Діагностика готовності дитини до теоретичного засвоєння мови в школі.

3. Рекомендована література

Базова

1. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / наук. кер. Крутій К.Л. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2011. 188 с.
2. Конопляста С.Ю. Логопсихологія. Київ : Знання, 2010. 293 с.
3. Кочерга О.В., Шорохова В.В. Психофізіологія дітей з особливими потребами: методичні рекомендації. Київ, 2012. 128 с.
4. Мартиненко І.В. Логопсихологія: курс лекцій. Київ : ДІЛ, 2019. 120 с.

5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики: навчальний посібник. Київ : Слово, 2009, 2012. 464 с.
6. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.
7. Павелків Р.В., Цигикало О.П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ. Київ : ЦУЛ, 2017. 296 с.
8. Психодіагностика особистості підлітка: навч. посібник із психологічної практики / за ред. О.Д.Кравченко, В.Ф.Моргуна. Київ : Слово, 2009. 136 с.
9. Ревуцька О.В., Линдіна Є.Ю. Технології логопедичного обстеження: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2018. 220 с.
10. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда ДНЗ. Харків : Вид. група «Основа», 2012. 239 с.
11. Соботович Е. Ф. Психолінгвістическая структура речевой деятельности и механизмы ее формирования. Киев : ИЗМН, 1997. 44 с.
12. Стадненко Н.М., Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г. Методика діагностики відхилень в інтелектуальному розвитку молодших школярів. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2006. 36 с.
13. Стадненко Н.М., Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г. Психологічна готовність до навчання дітей шестилітнього віку. Методика діагностики та корекційно-розвиткові заняття. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2006. 52 с.
14. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика. Київ : Слово, 2013. 608 с.

Допоміжна

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник: А.М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф. д. пед. н. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2012. 26 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347/2002. URL: <http://ukped.coimstatti/zakoni-z-pitan-osviti/НО.html>
3. Положення про дошкільний навчальний заклад: постанова КМУ від 12.03.2003 № 305. *Дошкіль. виховання*. 2003. № 5. С. 3-6 : іл.
4. Положення про дошкільний навчальний заклад: постанова КМУ від 12.03.2003 № 305. *Інформ. зб. МОН України*. 2003. № 8. С. 15-26.
5. Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації: [затв. наказом МОНмолодьспорту України від 26.06.2011 № 623/61]. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
6. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 № 607. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF>
7. Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних

загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах: наказ МОН України від 20.02.2002 № 128. *Практика упр. закл. освіти*. 2006. № 5. С. 100-104: табл.

8. Про затвердження Порядку комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу: наказ МОН України, МОЗ України від 27.03.2006 № 240/165. *Дошкіль. виховання*. 2006. № 15. С. 3-10.
9. Про затвердження Порядку комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу: наказ МОН України, МОЗ України від 27.03.2006 № 240/165. *Практика управл. закл. освіти*. 2006. № 1. С. 97-102.
Дод.: Порядок комплектування дошкіль. навч. закладів (груп) компенсуючого типу.
10. Про затвердження Примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: [затв. наказом МОНмолодьспорту № 1059 від 01.10.12 року.]. URL: <http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/32471/>
11. Про затвердження Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів: наказ МОН України від 04.11.2010 № 1055. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
12. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
13. Психологічна служба : Підруч. / [В.Г. Панок (наук. ред.), А.Г. Обухівська, В.Д. Островська та ін.]. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.

4. Методи навчання: словесні (бесіда, лекція, розповідь, пояснення, дискусія, проблемного викладу тощо); наочні (спостереження, пояснювально-ілюстративний, демонстрація тощо); практичні (частково-пошуковий; пошуковий, практичні і дослідницькі роботи тощо); методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (метод створення пізнавальних ситуацій, навчальної дискусії, використання життєвого досвіду).

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

6. Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Інформаційні ресурси:

<http://www.pdkintl.org/kappan/k0206sti.htm>

<http://www.ussf.kiev.ua>

http://www.learning.gov.ab.ca/k_12/specialneeds

<http://www.ikpp.npu.edu.ua/>

Українська
Психологія